

LIETUVOS BANKAS

Bankų veiklos apžvalga

2013 m.

ISSN 2335-8319 (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 262 8124

www.lb.lt
info@lb.lt

BANKŲ TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

2013 m. Lietuvos bankų sektorius¹ dirbo pelningai, bankai buvo gerai kapitalizuoti ir turėjo pakankamą likvidumo atsargą. Metai išsiskyrė rinkos dalyvių kaita: bankrutavo AB Ūkio bankas, veiklą nutraukė AS „UniCredit Bank“ Lietuvos skyrius, pradėjo veikti „Pohjola Bank Plc“ Lietuvos filialas.

Pagrindinių bankų sektoriaus rodiklių kaita²

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-01-01, mln. Lt	Suma 2013-10-01, mln. Lt	Suma 2014-01-01, mln. Lt	Pokytis 2013 m. IV ketv., proc.	Pokytis 2013 m., proc.
1.	Turtas	75 323,0	76 468,1	77 578,1	1,5	3,0
2.	Skolos vertybiniai popieriai	5 187,7	6 297,1	7 877,7	25,1	51,9
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	3 435,3	3 482,8	3 489,9	0,2	1,6
4.	Klientams suteiktos paskolos	50 811,0	51 741,2	51 015,9	-1,4	0,4
4.1.	Privačioms įmonėms	24 333,0	24 304,6	23 575,0	-3,0	-3,1
4.2.	Finansų institucijoms	404,5	421,1	481,0	14,2	18,9
4.3.	Fiziniams asmenims	22 810,4	22 831,1	22 802,0	-0,1	0,0
4.3.1.	Būsto paskolos	19 246,8	19 309,3	19 375,5	0,3	0,7
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	2 994,3	2 419,4	2 212,4	-8,6	-26,1
5.1.	Paskolų vertės sumažėjimo ir suteiktų paskolų santykis, proc.	5,6	4,5	4,2	-	-
6.	Indėliai ir akredityvai	43 586,0	46 108,5	47 604,5	3,2	9,2
6.1.	Privačių įmonių	14 840,5	14 855,3	16 062,1	8,1	8,2
6.2.	Finansų institucijų	1 041,0	792,7	803,6	1,4	-22,8
6.3.	Fizinių asmenų	24 379,9	26 669,2	28 038,4	5,1	15,0
7.	Akcininkų nuosavybė	7 401,0	7 854,3	8 029,6	2,2	8,5
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	715,2	605,0	785,7	-	-

2014 m. sausio 1 d. bankų sistemos turtas sudarė 77,6 mlrd. Lt. Didžiąją turto dalį (51 mlrd. Lt) sudarė klientams suteiktos paskolos, tačiau per metus turtui reikšmingai neaugant, didėjo bankų likvidaus turto apimtis. 2013 m. bankų laikomos lėšos Lietuvos banke padidėjo 13 proc. – iki 5 mlrd. Lt, investicijos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius per metus išaugo 34 proc. – iki 4,5 mlrd. Lt. Taip pat per metus beveik keturis kartus – iki 0,8 mlrd. Lt padidėjo investicijos į ES šalių vyriausybės skolos vertybinius popierius. Investicijos į ES šalių bankų skolos vertybinius popierius per metus išaugo 14 proc. – iki 1,4 mlrd. Lt. Visas likvidus turtas 2014 m. sausio 1 d. sudarė net 27 proc. bankų sistemos turto.

Didžiąją bankų įsipareigojimų dalį (47,6 mlrd. Lt) sudarė bankų Lietuvoje pritraukiami klientų indėliai. Nepaisant įsivyravusios žemų palūkanų normų aplinkos, 2013 m. bankuose laikomų indėlių apimtys didėjo. 2014 m. gali susidaryti papildomų indėlių augimo prielaidų: prieš įvedant eurą gyventojai, norėdami išvengti valiutos keitimo rūpesčių, gali būti linkę namuose saugomas lėšas perkelti į bankus.

2013 m. didėjant indėliams, bankai mažino įsiskolinimą patrunuojantiesiems bankams: per metus šie įsipareigojimai sumažėjo beveik 1 mlrd. Lt ir 2014 m. sausio 1 d. sudarė 19,1 mlrd. Lt. Grynasis įsiskolinimas patrunuojantiesiems bankams (įsipareigojimų patrunuojantiesiems bankams ir lėšų juose skirtumas) 2014 m. sausio 1 d. sudarė 13,1 mlrd. Lt.

2013 m. keitėsi Lietuvoje veikiančių bankų grupių struktūros: metų pradžioje „Swedbank“, AB, pardavė Estijoje veikiančiam „Swedbank“ grupės bankui gyvybės draudimo bendrovę, ketvirtąjį ketvirtį AB SEB bankas prisijungė patrunuojamąją lizingo bendrovę.

¹ Šalies bankų sektorių sudaro 7 šalyje šiuo metu veikiantys komerciniai bankai ir 8 užsienio bankų filialai.

² Šiais metais analizei pirmą kartą pateikiami konsoliduoti priežiūros tikslu surinkti audituoti duomenys. Siekiant, kad duomenys būtų palyginami, nagrinėjant bankų sektoriaus veiklos rodiklius, AB Ūkio banko duomenys neįtraukiami.

BANKŲ PASKOLŲ PORTFELIS

Šalyje veikiančių bankų paskolų portfelis 2013 m. reikšmingai nekito. 2014 m. sausio 1 d. bankų suteiktos paskolos sudarė 51 mlrd. Lt. Palyginti su 2013 m. pradžia, paskolų portfelis buvo 0,4 proc. didesnis. Labiau jis neaugo, nes suteikiamų naujų paskolų srautas nebuvo reikšmingai didesnis už anksčiau suteiktų grąžinamų paskolų srautą. Paskolų portfelio pokyčiai buvo nulemti kelių didelių vienkartinų sandorių, tačiau ateityje paskolų portfelio augimui palankias sąlygas sudarys nuosaikiai augantis šalies ūkis, didėjantis gamybinių įmonių pajėgumų panaudojimas.

Verslo įmonių paskolų portfelis per metus susitraukė 3,1 proc. ir metų pabaigoje sudarė 23,6 mlrd. Lt. Tai nulėmė ketvirtą ketvirtį sumažėjęs verslo įmonių poreikis finansuoti veiklą kredito linijomis ir tai, kad ne visos 2013 m. veiklą nutraukusio AS „UniCredit Bank“ Lietuvos skyriaus paskolos buvo refinansuotos kituose šalies bankuose (buvo perkeltos į „UniCredit“ grupės padalinį Latvijoje).

Bankai aktyviau teikė būsto paskolas: 2013 m. pirmą kartą nuo 2008 m. užfiksuotas metinis būsto paskolų portfelio augimas. Per metus būsto paskolos padidėjo 128,7 mln. Lt ir metų pabaigoje sudarė 19,4 mlrd. Lt. Remiantis Lietuvos banko atlikta bankų skolinimosi sąlygų apklausa, galima teigti, kad gerėja bankų lūkesčiai dėl bendros ekonominės situacijos, būsto rinkos perspektyvos, didėja konkurencija tarp bankų ir šiek tiek švelninamos skolinimosi sąlygos, todėl tikėtina, kad ateityje būsto paklausa didės ir šio segmento paskolų portfelis pradės augti didesniu tempu. Tačiau šis augimo tempas turėtų likti tvarus, kadangi bankams taikomos Atsakingojo skolinimo nuostatos, skatinančios atsakingesnį bankų skolinimą ir pačių gyventojų spendimus skolintis.

2013 m. paskolos valdžios institucijoms ir savivaldybės įmonėms išaugo nuo 3,3 mlrd. Lt iki 4,2 mlrd. Lt. Šio sektoriaus paskolų išaugimą daugiausia lėmė pirmąjį metų ketvirtį vieno banko suteikta paskola Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.

Gerėjanti skolininkų finansinė būklė, užbaigiamos dar krizės metais pradėtos išieškojimo procedūros, neveiksnių paskolų nurašymas ir naujas kreditavimas, nukreiptas į žemą rizikos profilį turinčius klientus, nulėmė gerėjančius paskolų portfelio kokybės rodiklius. Specialiųjų atidėjinių ir paskolų portfelio santykis per metus sumažėjo 1,4 proc. punkto – iki 4,2 proc., nuvertėjusių paskolų dalis paskolų portfelyje sumažėjo 2,9 proc. punktais – iki 8,5 proc., o neveiksnių paskolų³ rodiklis sumažėjo 2,6 proc. punkto – iki 11 proc. 2010 m., kai paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai buvo įgiję didžiausias reikšmes, neveiksnių paskolų rodiklis siekė 19,4 proc., o specialieji atidėjiniai sudarė 8,4 proc. paskolų portfelio.

Gyventojams suteiktų paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai gerėja nuo 2012 m. vidurio. Būsto paskolų portfelio kokybė buvo geresnė: neveiksnių paskolos 2013 m. sudarė 7 proc., suformuoti atidėjiniai – 2,6 proc. Vartojimo paskolų portfelio kokybė buvo blogesnė: neveiksnių paskolos 2013 m. pabaigoje sudarė 13,0 proc., o atidėjiniai tokioms paskoloms suformuoti – 7,9 proc. paskolų portfelio. Vartojimo paskolų portfelio kokybė gerėja sparčiau nei būsto paskolų. 2013 m. liepos 1 d. įsigaliojusios Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatos turėtų užtikrinti tolesnį vartojimo paskolų portfelio kokybės gerėjimą.

VEIKLOS RIZIKĄ RIBOJANČIŲ NORMATYVŲ VYKDYMAS

2014 m. sausio 1 d. visi bankai vykdė nustatytus bankų veiklos riziką ribojančius normatyvus, be to, pagal išankstinius skaičiavimus, jie laikytųsi ir naujų kapitalo pakankamumo ir likvidumo rodiklių, kurių taikymas numatytas 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms.

Bankų sektoriui buvo būdingas aukštas kapitalo pakankamumo lygis. 2014 m. sausio 1 d. duomenimis, bankų sistemos kapitalo pakankamumas sudarė 17,6 proc. ir buvo beveik 2 proc. punktais didesnis nei 2013 m. sausio 1 d. duomenimis. Rodiklio gerėjimą labiausiai nulėmė tai, kad bankai į kapitalo bazę įtraukė 2012 m. audituotą pelną. Nepaisant aukštos bankų sistemos kapitalizacijos, mažesniems bankams kapitalo bazės stiprinimas išlieka aktualus.

2013 m. pradžioje paskelbus apie AB Ūkio banko veiklos sustabdymą, šalies bankų sistemai jau antrą kartą per pastaruosius trejus metus teko įrodyti savo pasirengimą ir pajėgumą atlaikyti vieną iš likvidumo rizikos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų. Kaip ir 2011 m. pabaigoje, paskelbus apie AB banko SNORAS veiklos sustabdymą, šis 2013 m. įvykęs incidentas neturėjo reikšmingos neigiamos įtakos bankų sistemos likvidumui. Likvidumo rodiklis 2014 m. sausio 1 d. sudarė 41,2 proc. ir buvo daugiau kaip 10 proc. punktais didesnis, nei reikalaujama. Be to, bankų sektoriuje buvo pakankama likvidumo atsarga, skirta finansavimo spragai padengti (daugiau kaip 2 kartus didesnė, nei reikalaujama).

Bankų sektoriaus maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas 2014 m. sausio 1 d. sudarė 0,4 proc.

³ Neveiksnių paskolos apima nuvertėjusias paskolas ir uždelstas daugiau kaip 60 dienų (bet nenuvertėjusias) paskolas.

PELNINGUMAS IR VEIKLOSEFEKTYVUMAS

Praėjusiais metais šalyje veikiantys bankai ir užsienio bankų filialai uždirbo 785,7 mln. Lt – tai 70,5 mln., arba 9,9 proc., daugiau nei 2012 m. Praėjusiais metais pelningai dirbo šeši bankai ir šeši užsienio bankų filialai, nuostolingai – vienas bankas ir du užsienio bankų filialai.

Jau keletą metų iš eilės mažėja bankams reikšmingiausios grynųjų palūkanų pajamos. Nors 2013 m. šių pajamų sumažėjimas nebuvo reikšmingas (16 mln. Lt), tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad, 2013 m. bankų sistemos paskolų portfeliui iš esmės nekintant, praėjusiais metais bankų gautos palūkanų pajamos iš paskolų portfelio sumažėjo net 406,2 mln. Lt (16,7 proc.). Taigi bankams pavyko išvengti didesnio grynųjų palūkanų pajamų mažėjimo tik 390,3 mln. Lt sumažinus palūkanų išlaidas. 2013 m. bankų palūkanoms, mokamoms už įsipareigojimus, pasiekus žemiausią lygį istorijoje (1,19 proc.), galimybės labiau sumažinti esamas palūkanų išlaidas (ir taip palaikyti stabilias grynąsias palūkanų pajamas) yra beveik išnaudotos.

Mažėjant bankų grynosioms palūkanų pajamoms, vis labiau auga bankų grynųjų paslaugų ir komisinių pajamų dalis, palyginti su bendromis bankų pajamomis. Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos 2013 m., palyginti su 2012 m., ūgtelėjo 38,1 mln. Lt (6,2 proc.) – iki 651,7 mln. Lt. Grynųjų paslaugų ir komisinių pajamų augimas yra tiesiogiai susijęs su šalies ūkio subjektų aktyvumu: augant šalies ekonomikai, didėjo bankų paslaugų paklausa ir operacijų apimtys (išskyrus grynųjų pinigų operacijų skaičių bankų skyriuose), o kartu didėjo ir grynosios paslaugų ir komisinių pajamos.

Bankai, siekdami mažinti operacines išlaidas, pastaruoju metu skatina elektroninės bankininkystės plėtrą, dalis bankų mažina ir planuoja ateityje mažinti klientų aptarnavimo padalinių skaičių. Tačiau, praėjusiais metais bankų operacines išlaidas, palyginti su 2012 m., išaugo 7,3 proc. – iki 1,1 mlrd. Lt. Bendrosios ir administracinės išlaidos augo 10,1 proc., o personalo išlaikymo išlaidos didėjo 4,9 proc. 2014 m. papildomų operacinių išlaidų pareikalaus vienas iš šiais metais bankų sektoriaus laukiančių svarbiausių iššūkių – pasirengimas euro įvedimui Lietuvoje. Bankai jau iš anksto planuoja savo veiksmus, skiria papildomus finansinius ir žmogiškuosius išteklius, kurie turėtų užtikrinti sklandų perėjimo prie euro procesą.

2013 m. bankai patyrė 34,4 mln. Lt turto vertės sumažėjimo išlaidų – du kartus daugiau negu 2012 m.

Bankų veiklos efektyvumą apibūdinantys rodikliai dėl didesnio bankų veiklos pelno buvo šiek tiek geresni negu 2012 m.: metinis bankų sektoriaus nuosavybės grąžos rodiklis sudarė 8,9 proc. ir ES mastu neišsiskyrė. Bankų grynoji palūkanų marža, parodanti skirtumą tarp palūkanų, kurias bankai gauna už investuotą turtą, ir palūkanų, kurias jie moka savo kreditoriams, 2013 m. faktiškai nekito ir, sudarydama 1,5 proc., buvo mažesnė nei 2011 ir 2012 m. Bankų veiklos efektyvumą apibūdinantis išlaidų ir pajamų santykis taip pat nepakito ir sudarė 56,5 proc.